

جناح در مسیر توسعه

نویسندگان

دکتر محمد حسن نیا - مهندس محمد جلالی

www.ketab.ir

انتشارات جنوب

تهران، ۱۴۰۰

سرشناسه: حسن‌نیا، محمد، ۱۳۵۴ - Hassannia, Mohammad

عنوان و نام پدیدآور: جناح در مسیر توسعه / نویسندگان محمد حسن‌نیا، محمد جلالی.

مشخصات نشر: تهران: انتشارات جنوب، ۱۴۰۰.

مشخصات ظاهری: ۲۰۸ ص: مصور.

شابک: ۹۷۸۶۲۲-۹۵۱۴۶-۹۶

وضعیت فهرست‌نویسی: قیفا

موضوع: جناح (شهر)

موضوع: (Jenah) Iran

موضوع: جناح (شهر) -- تاریخ

موضوع: History -- (Jenah) Iran

شناسه افزوده: جلالی، محمد، ۱۳۵۷-

رده‌بندی کنکره: DSR۲۰۸۱

رده‌بندی دیویی: ۹۵۵/۷۳۴۳

شماره کتابشناسی ملی: ۸۴۱۸۵۵۸

انتشارات جنوب

نشانی انتشارات: تهران، خیابان شهید نواب صفوی، کوچه رشید، پلاک ۸، واحد ۴

تلفن: ۰۲۱۶۶۵۷۴۷۶۳ - ۰۲۱۶۶۵۷۲۶۵

نام کتاب: جناح در مسیر توسعه

نویسندگان: دکتر محمد حسن‌نیا - مهندس محمد جلالی

ویراستار علمی و ادبی: دکتر محمد حسن‌نیا

طراح جلد: مرتضی انصاف‌منش

ناشر: جنوب

چاپ و صحافی: نسیم

نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۰

شمارگان: ۱۰۰۰

قیمت: ۸۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸۶۲۲-۹۵۱۴۶-۹۶

این اثر، مشمول قانون حمایت از مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸ است.

هرگونه بهره‌برداری از این اثر بدون اجازه مؤلف پیگرد قانونی دارد.

فهرست مطالب

۷.....	پیشگفتار.....
۱۱.....	مقدمه.....
۱۵.....	فصل اول: تاریخ اقتصادی شهر جناح.....
۱۷.....	بررسی وضعیت تجارت در شهر تاریخی جناح در فراز و فرود آن.....
۲۲.....	شیوه‌های تجارت کالا در شهر جناح در بستر تاریخ.....
۲۷.....	اکوتوریسم یا بوم گردشگری و تاثیر آن در گردشگری شهر جناح.....
۳۲.....	خانه‌های بوم گردی در شهر جناح و تاثیر آن بر گردشگری این شهر.....
۳۷.....	راه خور جناح و ایجاد کمربند سبز اطراف آن.....
۴۲.....	مناسبات اقتصادی شهر جناح با منطقه شییکوه در بستر تاریخ.....
۴۷.....	حمل و نقل قدیم در شهر جناح و نقش مکاری‌ها در تجارت این شهر.....
۵۲.....	خانه‌های بومگردی در شهر جناح و تاثیر آن بر گردشگری این شهر.....
۵۷.....	فصل دوم: تاریخ اجتماعی شهر جناح.....
۵۹.....	مناسبات اجتماعی و فرهنگی شهر جناح با منطقه شییکوه.....
۶۵.....	نا امنی‌های ایجاد شده در راه خور جناح در بستر تاریخ.....
۷۱.....	طب سنتی در شهر جناح در بستر زمان (قسمت اول).....
۷۵.....	طب سنتی در شهر جناح در بستر تاریخ (قسمت دوم).....
۸۱.....	فرهنگ خوراکی مردم شهر جناح در بستر تاریخ (قسمت اول).....
۸۵.....	فرهنگ خوراکی مردم شهر جناح در بستر تاریخ (قسمت دوم).....
۹۲.....	شهر تاریخی جناح در نوروز ۱۳۹۹.....
۹۹.....	فصل سوم: تاریخ فرهنگی شهر جناح.....
۱۰۱.....	چشم‌انداز فرهنگی شهر تاریخی جناح.....
۱۰۷.....	بررسی کتاب جناح در گذر تاریخ (قسمت اول).....

۱۱۱	بررسی کتاب جناح در گذر تاریخ (قسمت دوم)
۱۱۵	بررسی کتاب جناح در گستره تاریخ (قسمت اول)
۱۲۰	بررسی کتاب جناح در گستره تاریخ (قسمت دوم)
۱۲۵	فصل چهارم: تاریخ معماری و صنایع دستی شهر جناح
۱۲۷	صنایع دستی در شهر جناح در بستر تاریخ (قسمت اول)
۱۳۲	صنایع دستی در شهر جناح در بستر تاریخ (قسمت دوم)
۱۳۷	صنایع دستی شهر جناح در بستر تاریخ (قسمت سوم)
۱۴۲	صنایع دستی جناح در بستر تاریخ (قسمت چهارم)
۱۴۷	صنایع دستی شهر جناح در بستر تاریخ (قسمت پنجم)
۱۵۱	صنایع دستی شهر جناح در بستر زمان (قسمت ششم)
۱۵۵	ساروج‌سازی در جناح قدیم و چگونگی کاربرد آن در معماری
۱۵۹	معماری کاروانسراهای تاریخی شهر جناح (قسمت اول)
۱۶۳	معماری کاروانسراهای تاریخی شهر جناح (قسمت دوم)
۱۶۹	فصل پنجم: مشاهیر و بزرگان جناح
۱۷۱	نقش خیرین در عمران و آبادانی شهر جناح (منصور عباسی)
۱۷۷	مشاهیر و بزرگان شهر جناح (محمد کارگر)
۱۸۲	مشاهیر و بزرگان شهر جناح (عبدالکریم ارجمندی)
۱۸۷	منابع
۱۹۱	ضمایم

پیشگفتار

شهر جناح در مناطق جنوبی ایران خیز بلندی برای توسعه پایدار شهری برداشته است. دست‌اندرکاران این شهر تلاش دارند تا این شهر را در زمینه‌های متعدد اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، کالبدی و فیزیکی و غیره به توسعه پایدار برسانند. برخی از صاحب‌نظران توسعه پایدار را این‌گونه مطرح نموده‌اند که توسعه پایدار فرآیندی است که آینده‌ای مطلوب را برای جوامع بشری متصور می‌شود که در آن شرایط زندگی و استفاده از منابع، بدون آسیب رساندن به یکپارچگی، زیبایی و ثبات نظام‌های حیاتی، نیازهای انسان را برطرف می‌سازد. توسعه پایدار راه‌حلی است که برای الگوهای فانی ساختاری، اجتماعی و اقتصادی توسعه ارائه می‌دهد تا بتواند از بروز مسائلی همچون نابودی منابع طبیعی، تخریب سامانه‌های زیستی، آلودگی، تغییرات آب و هوایی، افزایش بی‌رویه جمعیت، بی‌عدالتی و پایین آمدن کیفیت زندگی انسان‌های حال و آینده جلوگیری کند. توسعه پایدار فرآیندی است در استفاده از منابع، هدایت سرمایه‌گذاری‌ها، جهت‌گیری توسعه فناوری و تغییرات نهادی، با نیازهای حال و آینده سازگار باشد. توسعه پایدار که از دهه ۱۹۹۰ بر آن تأکید شد جنبه‌ای از توسعه انسانی و در ارتباط با محیط زیست و نسل‌های آینده است. هدف توسعه انسانی پرورش قابلیت‌های انسانی محسوب می‌شود. توسعه پایدار به عنوان یک فرایند در حالی که لازمه بهبود و پیشرفت است، اساس بهبود وضعیت و رفع کاستی‌های اجتماعی و فرهنگی جوامع پیشرفته را فراهم می‌آورد و باید موتور محرکه پیشرفت متعادل، متناسب و هماهنگ اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی تمامی جوامع و به ویژه کشورهای در حال توسعه باشد. توسعه پایدار سعی دارد به پنج نیاز اساسی زیر پاسخ گوید: تلفیق حفاظت و توسعه، تأمین نیازهای اولیه زیستی انسان، دستیابی به عدالت اجتماعی، خودمختاری و تنوع فرهنگی و حفاظت از یگانگی اکولوژیکی. از این رو، تمرکز توسعه

پایدار بسیار گسترده‌تر از صرفاً محیط‌زیست است. این همچنین در مورد اطمینان از یک جامعه‌ی قوی، سالم و عادلانه می‌باشد. این به معنای رفع نیازهای متنوع همه افراد در جوامع موجود و آینده، ارتقای رفاه شخصی، انسجام و شمول اجتماعی، و ایجاد فرصت‌های برابر است. با توجه به تعریفی که از توسعه پایدار گردید و مولفه‌هایی که مطرح گردید، شهر جناح مولفه‌های متعددی را می‌بایست مد نظر داشته باشد تا به توسعه پایدار برسد.

توسعه پایدار شهر جناح مولفه‌های متعددی دارد که فقط اقتصاد این شهر را شامل نمی‌گردد. اما اقتصاد و توسعه اقتصادی نقش مهمی در توسعه پایدار جناح خواهد داشت. اقتصاد جناح در بستر زمان علیرغم تمام تلاطماتی که داشته است، اقتصادی رو به پیشرفت بوده است. این شهر از گذشته تا کنون به گونه‌ای بوده که اهل فن و حرف مختلف در آن جمع شده و از نوعی خودکفایی برخوردار بودند. اما حوادث گوناگون نظیر خشکسالی و امراض طبیعی که بر جوامع متعدد تاثیر گذار بوده بر جامعه جناح نیز تاثیر داشته است. اقتصاد شهرهایی که در مسیرهای تجاری قرار دارند، همواره اقتصادی پویا بوده است. شهر جناح نیز چون در مسیر راه خور جناح بوده است، دارای اقتصاد پویایی بوده است. با رشد اقتصادی و تجاری که در جناح بوده و کار آفرینی که صورت می‌گرفت، تقریباً فقر و تنگدستی در این شهر کاهش پیدا کرده بود. مکاری‌های جناحی انتقال کالاهای تجاری را از مسیر خور جناح را بر عهده داشتند. از سوی دیگر باغداری و کشاورزی در کنار دامداری و دامپروری در شهر جناح ایجاد اشتغال نموده بود و محصولات متعدد که در جناح به عمل می‌آمد، صنایع دستی که در جناح ساخته می‌شد و غیره از مسیر خور جناح به بنادر برای فروش برده می‌شد. غیرقابل عبور شدن راه خور جناح نقش مهمی در اقتصاد شهر جناح در یک دوره مشخص داشته است. اما تجار جناحی و مردم این شهر در بستر زمان به خوبی به مناسبات اقتصادی واقف شده و با سرمایه‌گذاری‌های متعددی که در بستر زمان انجام داده بودند، توانستند تجارت خود را علاوه بر شهر جناح در کشورهای حوزه جنوبی خلیج فارس و شهرهای دیگر ایران نیز ادامه دهند. چون توسعه اقتصادی در جناح در بستر زمان صورت گرفته و قشر ثروتمند و تاجر در این شهر شکل گرفت، تلاطمات اقتصادی نتوانست خلل زیادی در اقتصاد جناح ایجاد نماید. ثروت ایجاد شده در جناح باعث گردید تا بسیاری از جناحی اقدام به

ایجاد کارگاه‌ها و کارخانه‌هایی در شهر جناح نمایند. در حال حاضر نیز خاندان سرمایه‌دار و ثروتمند در شهر جناح که دارای تفکر اقتصادی خوب و کارآفرین هستند، نسبت به بسیاری از شهرهای جنوبی ایران بیشتر است. در توسعه اقتصادی پایدار، بحث پایداری در فعالیت‌های اقتصادی مهم است و پایداری در فعالیت‌های اقتصادی هم ریشه در تفکرات اقتصادی نوین و روزآمد کردن این تفکرات دارد. ممکن است در شهر جناح کارگاه یا کارخانه‌ای که قدمت آن به یک سده برسد، وجود نداشته باشد، اما سرمایه‌داران جناحی با شیوه‌های نوین اقتصاد و تجارت آشنا بوده و معمولاً ثروت خود را در راستای استفاده بهینه و ایجاد مراکز اقتصادی مناسب به کار می‌گیرند. توسعه اقتصادی پایدار در جناح نیاز به پارامترهای زیادی دارد که برخی از آن‌ها مربوط به اقتصاد کشوری، جهانی و منطقه‌ای می‌شود و اگر مسیر خور جناح احیا گردد، ممکن است زمینه‌های اشتغال زیادی برای مردم شهر جناح از جمله در زمینه گردشگری و غیره ایجاد گردد که درآمد پایدار ایجاد نماید و سرمایه‌داران جناحی و غیر جناحی در زمینه گردشگری، ایجاد بومگردی و غیره فعالیت نمایند. بنابراین توسعه پایدار اقتصادی در قرن بیست و یکم تحت شرایط متعددی صورت می‌گیرد و شهر جناح هم مستثنی از این موارد نمی‌باشد. همچنین علم اقتصاد بر موضوع ارتباط انسان و رشد اقتصادی تأکید دارد، که در نتیجه آگاهی و استفاده از آن، موجب افزایش تولیدات، به عنوان یک اولویت، مطرح می‌گردد. این نگرش، کلیدی بود برای ایجاد رفاه در زندگی بشر چون از طریق رشد اقتصادی، فقر و تهیدستی می‌توانست از میان برود.

در زمینه توسعه فرهنگی پایدار نیز در شهر جناح کارهای زیادی صورت گرفته است. توسعه پایدار در زمینه‌های متعدد و از جمله توسعه فرهنگی فرآیندی است برای بدست آوردن پایداری در هر فعالیتی که نیاز به منابع و جایگزینی سریع و یکپارچه آن وجود دارد. توسعه پایدار در کنار رشد اقتصادی و توسعه بشری در یک جامعه یا یک اقتصاد توسعه یافته، سعی در تحصیل توسعه مستمر، ورای توسعه اقتصادی دارد. همواره تلاش‌هایی برای ایجاد توسعه فرهنگی در شهر جناح صورت گرفته است. اما باید عنوان نمود که با مطالعه و بررسی نظریه‌ها و فعالیت‌های دهه ی ۷۰ و ۸۰، یونسکو و کشورهای دیگر در خصوص توسعه فرهنگی، می‌توان گفت که توسعه فرهنگی؛ اولاً عبارت است از ایجاد تحول و خلق ارزش‌ها، روابط اخلاقی و هنجارهای مناسب که برای ارضای نیازهای

آدمی، زمینه‌های لازم را در قالب اجتماع فراهم می‌کند. دوماً، توسعه فرهنگی مربوط به تغییر و تحولات فرهنگی در داخل یک مرزبندی سیاسی است نه معطوف به سطح بین‌الملل. سوماً، توسعه فرهنگی در دو بعد ایستایی و پویای مطرح است. در بعد ایستایی، توسعه فرهنگی عبارت است از توزیع عادلانه امکانات و فرصت‌های فرهنگی برای تمام شهروندان و در بعد پویایی معطوف به ایجاد تغییر و تحول در عناصر فرهنگ به منظور انطباق آن با شرایط زمانی و مکانی و در نتیجه پاسخ‌گو به نیازهای زمانه است. به نظر می‌رسد برای توسعه فرهنگی در شهر جناح علاوه بر نهادهای رسمی نظیر دانشگاه و مدارس دولتی، سمن‌ها و مجموعه‌های مردم نهاد خصوصی که در جناح تعداد آن‌ها کم هم نبوده است، نقش اساسی می‌توانند ایفا کنند.

مکتب خانه‌های قدیم و خانه‌های خیریه که در گذشته در اختیار محصلین قرار می‌گرفت در کنار کتابخانه‌های متعدد خصوصی که در شهر جناح وجود داشته و دارد، نقش مهمی در توسعه فرهنگی جناح داشته و دارند. خیرین نیز نقش مهمی در توسعه فرهنگی شهر جناح دارند و در یک مدت زمان موسسه فرهنگی اندیشه که یک سازمان مردم نهاد در جناح بوده و کمک‌های مردمی و خیرین آن را حمایت می‌کرد به تحصیل‌کردگان و به ویژه به افرادی که دبیری قبول شده و در مدارس جناح در آینده تدریس می‌کردند، کمک‌های مالی می‌نمود و هر ساله نسبت‌های متعدد در این زمینه داشت. این موسسه تلاش می‌نمود تا فرصت‌های فرهنگی در اختیار بسیاری از شهروندان جناحی قرار گیرد. دانشگاه آزاد جناح هم از ابتدای امر تا کنون تلاش داشته تا فرصت مناسب برای بسیاری از تحصیل‌کردگان جناحی و غیر جناحی ایجاد نموده و در بسیاری از موارد به افراد کم بضاعت برای تحصیل از طرف خیرین جناحی کمک می‌شد. بسیاری از مدارس جناح توسط خیرین ساخته شده تا دانش‌آموزان جناحی در مکان‌های مناسب به تحصیل علم و دانش مشغول گردند. شهرداری جناح و شورای اسلامی این شهر نیز همواره در فعالیت‌های فرهنگی سهمیم بوده و در راستای کارهای فرهنگی تلاش‌های زیادی از سوی شهرداری صورت گرفته است که در نوشتار آتی بیشتر به آن پرداخته می‌شود.

دکتر محمد حسن‌نیا- مهندس محمد جلالی